

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Departament Ubezpieczeń Społecznych
Dyrektor
Eliza Wiśniewska

Warszawa, dnia 2026-02-06
DUS-II.055.4.2026.MDe

Szanowny Panie,

działając na podstawie art. 13 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (Dz. U. z 2018 r. poz. 870), w związku z Pana petycją z dnia 20 grudnia 2025 r., dotyczącą renty rodzinnej, skierowaną do Rzecznika Praw Obywatelskich, przekazaną następnie do rozpatrzenia przez Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Departament Ubezpieczeń Społecznych prosi o przyjęcie poniższych wyjaśnień.

Uregulowana w art. 65 – 74 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U z 2025 r. poz. 1749, z późn. zm. dalej zwana „ustawą emerytalną”) renta rodzinna jest świadczeniem ubezpieczeniowym, o charakterze majątkowym i alimentacyjnym. Prawo do niej powstaje w razie ziszczenia się ryzyka ubezpieczeniowego w postaci utraty żywiciela rodziny, który przed śmiercią miał ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy lub spełniał warunki wymagane do uzyskania jednego z tych świadczeń. Celem renty rodzinnej jest zapewnienie ustawowo określonej grupie podmiotów, tj. członkom rodziny i osobom bliskim, które pozostawały pod pieczę ubezpieczonego żywiciela albo do których utrzymania przyczyniał się on bezpośrednio przed śmiercią, kompensaty środków utrzymania utraconych bądź pomniejszonych wskutek śmierci zobowiązanego do alimentacji (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2004 r., sygn. akt II UK 496/03 oraz 5 stycznia 2011 r., sygn. akt III UK 69/10). W doktrynie prawa podkreśla się, że renta rodzinna w polskim systemie prawnym jest świadczeniem niejako „zastępczym”, „wtórnym” w stosunku do prawa do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy, które miał zmarły żywiciel (por. I. Jędrasik-Jankowska, *Pojęcia i konstrukcje prawne ubezpieczenia społecznego*, Warszawa 2010, s. 332 i n.). Uprawniony członek rodziny nabywa wprawdzie samodzielnie prawo do renty rodzinnej jako odrębne świadczenie, ale nabywa to prawo w miejsce prawa do świadczenia, które przysługiwałoby zmarłemu. Prawo do renty rodzinnej jest zatem – jak stwierdził Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 5 lipca 2010 r., sygn. akt P 31/09 – prawem pochodnym, jednakże jego podstawową funkcją jest zapewnienie

środków utrzymania krewnym i powinowatym, którzy nie są w stanie utrzymać się samodzielnie.

W orzeczeniu z dnia 12 lipca 2016 r., sygn. akt SK 40/14, Trybunał Konstytucyjny podkreślił, że do istoty prawa do zabezpieczenia społecznego należy ochrona obywateli w razie wystąpienia określonego ryzyka ubezpieczeniowego, powodującego całkowitą lub częściową utratę możliwości samodzielnego utrzymania się albo polegającego na osiągnięciu określonego wieku emerytalnego. Niemniej jednak z konstytucyjnego prawa do zabezpieczenia społecznego nie wynikają uprawnienia dla obywatela o określonej treści, nie da się wyprowadzić konstytucyjnego prawa do jakiegokolwiek konkretnej postaci świadczenia. TK akcentuje, że nakaz zachowania istoty prawa do zabezpieczenia społecznego to w istocie minimalny zakres tego prawa, który ustawodawca ma obowiązek zagwarantować. Rozumie się przez to konieczność zabezpieczenia podstawowych potrzeb jednostki, wynikających z takich wartości państwa demokratycznego, jak godność człowieka, wolność oraz równość. Naruszenie istoty prawa do zabezpieczenia społecznego będzie miało miejsce również wtedy, kiedy ustawodawca określi wysokość świadczeń poniżej minimum egzystencji.

W tym miejscu należy wyraźnie zaznaczyć, że renta rodzinna jest objęta ochroną art. 67 ust. 1 Konstytucji RP. Nie przysługuje ona uprawnionemu w zamian za opłaconą przez niego składkę na ubezpieczenie społeczne. Nie jest również świadczeniem warunkowanym posiadaniem przez uprawnionego określonej liczby okresów składkowych i nieskładkowych. Jej podstawową funkcją jest zapewnienie środków utrzymania krewnym i powinowatym zmarłego, którzy nie są w stanie samodzielnie się utrzymać. W ocenie Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej obowiązujące przepisy ustawy emerytalnej, regulujące instytucję renty rodzinnej, w sposób należyty chronią prawa i interesy osób uprawnionych do niej.

Odnosząc się natomiast do kwestii składki zdrowotnej odprowadzanej od renty rodzinnej oraz jej opodatkowania, zauważyć należy, iż zagadnienia te regulowane są przepisami ustaw, które nie pozostają w gestii Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. Wysokość składki zdrowotnej określają przepisy ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (art. 79 ust. 1). Natomiast kwestie związane z podatkiem regulują przepisy ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (m. in. art. 34 ust. 1).

Pouczenie:

Zgodnie z art. 13 ust. 2 ustawy o petycjach, sposób załatwienia petycji nie może być przedmiotem skargi.

Z wyrazami szacunku
Eliza Wiśniewska
Dyrektor
Departamentu Ubezpieczeń Społecznych
/kwalifikowany podpis elektroniczny/

telefon
adres email
rządowej
strona www

adres korespondencyjny
organu administracji